

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bosek

SSN Paweł Czubik

w sprawie ze skargi W.Ś.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. III AUa 769/22, z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 6 września 2023 r.,

1. oddala skargę;

2. umarza postępowanie wywołane wnioskiem skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych.

UZASADNIENIE

W.Ś. (dalej: „skarżący”) w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 18 lipca 2023 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego 4 sierpnia 2023 r.) wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie o sygnaturze III AUa 769/22;
2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 20 000 zł;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącego kosztów postępowania;

4. zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w Krakowie do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezawisłych i bezstronnych sędziów w terminie jednego miesiąca od rozpatrzenia niniejszej skargi;
5. zwolnienie skarżącego z opłaty od skargi na przewlekłość postępowania.

Skarżący w uzasadnieniu podniósł, że od daty wniesienia przez niego apelacji od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z 21 stycznia 2022 r. do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie upłynęło 15 miesięcy, a Sąd II-ej instancji nie wyznaczył nawet terminu rozprawy apelacyjnej. Wskazał przy tym na utrwalony w judykaturze Sądu Najwyższego pogląd, zgodnie z którym kilkunastomiesięczny okres wyczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę, a także powołał orzeczenie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych o przyznanie renty, emerytury lub innych świadczeń pieniężnych powinny być rozpoznawane ze szczególną pilnością. Podkreślił także, że w realiach sprawy skarżący w żaden sposób nie przyczynił się do wydłużenia czasu trwania postępowania, a brak rozpoznania sprawy naraża skarżącego na bardzo poważne konsekwencje finansowe, albowiem w związku z brakiem możliwości uzyskania świadczenia uzupełniającego ponosi on miesięcznie stratę w wysokości 500 zł.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wniósł o oddalenie skargi, a w przypadku jej uznania o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. W uzasadnieniu zwrócił uwagę na konieczność rozpoznania spraw według kolejności wpływu, co oznacza konieczność wyznaczenia terminów rozprawy w pierwszej kolejności dla spraw o „najstarszych” sygnaturach. Wskazał na braki w obsadzie stanowisk sędziowskich (przedstawiając szczegółowe statystyki), które skutkują rosnącymi zaległościami i wydłużeniem terminów rozpoznania spraw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu

przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej: „ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12-miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności

ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, *Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w jednej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie *Guincho* przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie *Donnadieu* przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie

Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania nie może prowadzić do wniosku, że jest ono prowadzone przewlekłe. Wprawdzie pomiędzy wpłynięciem sprawy wraz z apelacją do sądu odwoławczego a złożeniem przez skarżącego skargi na przewlekłość postępowania upłynęło 15 miesięcy, niemniej jednak nie można tracić z pola widzenia, że łączny czas trwania postępowania w obu instancjach nie jawi się jako nadmiernie wydłużony. Od daty złożenia pozwu upłynęło łącznie około 2,5 roku, a samo postępowanie pierwszo-instancyjne trwało niecały rok. Łączny czas trwania postępowania w sprawie nie uzasadnia zatem wniosku o przewlekłym jego prowadzeniu.

Choć rację należy przyznać skarżącemu, że zgodnie ugruntowanym już orzecznictwem Sądu Najwyższego sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych o świadczenia służące zaspokojeniu bieżących kosztów utrzymania powinny być rozpoznawane w sposób szczególnie sprawny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05), to jednak odnotować należy, że w realiach sprawy objętej skargą spór nie toczy się o prawo do świadczenia rentowego (które skarżący stale otrzymuje), a jedynie o dodatek do tego świadczenia. W okresie oczekiwania na rozstrzygnięcie w sprawie skarżący nie jest zatem pozbawiony środków niezbędnych dla zaspokojenia jego podstawowych potrzeb życiowych.

Dlatego też Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, oddalił skargę.

Postępowanie wywołane wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych umorzono na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze, wobec zwolnienia skarżącego od kosztów sądowych z mocy ustawy (art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

[JW.]

[ms]

